

V. 13. RUČNÍ PRÁCE (Rp)

CHARAKTERISTIKA VYUČOVACÍHO PŘEDMĚTU

Vyučovací předmět **ruční práce** vychází ze vzdělávacího okruhu **odborné činnosti podle zaměření školy**, který je součástí vzdělávací oblasti **odborné činnosti**.

Ruční práce se zaměřují na rozvíjení motorických schopností, manuálních dovedností a návyků žáků. Tím ruční práce přispívají nejen k co nejsamostatnějšímu zapojení žáků do každodenního života, ale zároveň připravují žáky na výkon jednoduchých pracovních činností, se kterými se setkají při svém budoucím pracovním uplatnění. Díky tomu se **ruční práce** stávají jedním ze stěžejních vyučovacích předmětů ve vzdělávání žáků Praktické školy dvouleté v Rakovníku.

■ OBSAHOVÉ, ČASOVÉ A ORGANIZAČNÍ VYMEZENÍ PŘEDMĚTU

V obsahu vyučovacího předmětu **ruční práce** jsou zřejmé mezipředmětové vztahy k vyučovacím předmětům **výtvarná výchova** a **práce s prádlem**.

V předmětu **ruční práce** se žáci učí jednoduchým způsobem zpracovávat přírodní materiály (suché plody, listy, pedig), papír, textilní materiály (učí se šít, vyšívat, plést a háčkovat), sádku, keramickou hlínu, dřevo a kovy (kovovou folii a měkký plech).

Nedílnou součástí výuky je i provádění drobných oprav v domácnosti, péče o oděvy a pěstitelské práce.

Vyučovací předmět **ruční práce** se vyučuje v 1. i 2. ročníku s hodinovými dotacemi podle školního učebního plánu:

	1. ročník	2. ročník
Počet hodin	7	7

K zajištění rozsahu výuky, odpovídajícímu významu tohoto předmětu pro budoucí pracovní uplatnění, byla **využita disponibilní časová dotace v plném rozsahu 12 hodin** (6 hodin v 1. ročníku a 6 hodin v 2. ročníku).

Z kapitoly „Zařazení průřezových témat“ je zřejmé, ve kterém ročníku a jakou formou se ve vyučovacím předmětu **ruční práce** realizují jednotlivá **průřezová témata** (kapitola III. 5., str. 20 – 44).

Škola má velmi dobré podmínky pro výuku **ručních prací** – ve škole je dílna vybavená pro práci se dřevem a kovem, keramická dílna s hrnčířským kruhem a pecí na vypalování keramiky, cvičná kuchyň, cvičný byt pro nácvik všech běžných domácích prací a šicí dílna.

Žáci také chodí provádět kompletační práce do Domova Ráček o.p.s. **Pravidelná pracovní praxe v sociálně-terapeutické dílně** v rozsahu 3-4 hodiny týdně významnou měrou pomáhá žákům osvojit si znalosti, dovednosti a postoje důležité pro úspěšné zapojení do pracovního procesu – žáci trénují pracovní vůli a výdrž, učí se účelně organizovat pracovní místo, spolupracovat a účinně komunikovat při plnění pracovních úkolů, respektovat autority a být odpovědný za kvalitu odvedené práce.

■ VÝCHOVNÉ A VZDĚLÁVACÍ STRATEGIE PŘEDMĚTU

Klíčové kompetence

● Kompetence k učení

- učíme žáky samostatně pracovat podle návodu (v textu vyhledat základní informace a řídit se jimi)
- učíme žáky porozumět obecně používaným symbolům a znakům

- učíme žáky řídit se pokyny vyjádřenými pomocí symbolů a znaků (např. při pletení a háčkování, údržbě pletených a háčkových výrobků, pěstitelských pracích)
- učíme žáky orientovat se v jednoduché tabulce (např. vyhledání správné velikosti oděvů, spotřeba příze podle velikosti zhotoveného výrobku apod.)
- učíme žáky pracovat s různými zdroji informací (internet, knihy, odborné články apod.)
- žákům zadáváme úkoly prakticky využitelné v jejich každodenním životě
- motivujeme k učení; nároky přizpůsobujeme individuálním možnostem žáků, a tak umožňujeme každému žákovi zažít pocit úspěchu
- učíme žáky adekvátně reagovat na oprávněnou kritiku

● **Kompetence k řešení problémů**

- učíme žáky nebát se problémů, ale chápat je jako běžnou a přirozenou součást každodenního života
- vytváříme pro žáky konkrétní problémové situace úzce spojené s jejich každodenním životem, jejichž řešením si upevňují a prohlubují osvojené učivo
- učíme žáky poznat své vlastní problémy, popsat je, svěřit se s nimi a požádat o radu
- učíme žáky přivolat pomoc v krizových a život ohrožujících situacích
- učíme žáky hledat příčiny problémů
- učíme žáky spolupracovat při řešení problémů - vyslechnout názory druhých, klidnými argumenty obhajovat své názory a hledat řešení přijatelné pro všechny členy skupiny
- učíme žáky přijímat důsledky svých rozhodnutí při řešení problémů
- učíme žáky předcházet problémům zodpovědným přístupem k práci

● **Kompetence komunikativní**

- rozvíjíme slovní zásobu žáků, vedeme žáky k porozumění a aktivnímu používání odborných termínů
- rozvíjíme nonverbální komunikaci (porozumění odborným symbolům a znakům)
- učíme žáky pravidlům komunikace při týmové spolupráci, vyslechnout a respektovat názor druhého, obhajovat svůj názor pomocí rozumných argumentů
- vedeme žáky k jasnému a srozumitelnému vyjadřování při popisu pracovních postupů
- rozvíjíme schopnost stručné a výstižné komunikace v krizových situacích (nacvičujeme přivolání pomoci v krizových situacích a volání na tísňové linky)
- dbáme na kulturní úroveň komunikace, netolerujeme nezdvořilé a vulgární vyjadřování

● **Kompetence sociální a personální**

- nabízíme různé druhy ručních prací jako zábavnou a užitečnou činnost pro volný čas a formu prevence ohrožení sociálně patologickými jevy
- učíme žáky navozovat a udržovat přátelské vztahy na základě respektu, tolerance a empatie
- podporujeme vzájemnou pomoc žáků, vytváříme situace, kdy se žáci navzájem potřebují
- učíme žáky rozpoznat, kdy někdo jiný potřebuje jejich pomoc, umět pomoc taktně nabídnout i poskytnout, radovat se z poskytnuté pomoci
- učíme žáky vhodnou formou ocenit poskytnutou pomoc
- učíme žáky rozpoznávat nevhodné chování a uvědomovat si jeho možné důsledky
- učíme žáky nést následky svého nevhodného chování
- vedeme žáky k pochopení nutnosti stanovení pravidel a jejich respektování
- vedeme žáky k sebeovládání, vytrvalosti a odpovědnosti

● **Kompetence občanské**

- vedeme žáky k odpovědnosti za své zdraví i zdraví spolužáků
- důsledně vyžadujeme dodržování všech zásad hygieny, bezpečnosti a ochrany zdraví při práci
- vedeme žáky k sebeúctě a úctě k ostatním žákům a dospělým, učíme je respektovat odlišné schopnosti při plnění zadaných úkolů
- vedeme žáky k respektování autorit
- netolerujeme agresivní, hrubé, vulgární a nezdvořilé projevy chování žáků
- vedeme žáky k aktivní ochraně životního prostředí (třídíme a recyklujeme odpad, používáme přírodní materiály)

• Kompetence pracovní

- učíme žáky pojmenovat a popsat různé pracovní činnosti a pracovní postupy při zhotovení konkrétních výrobků
- učíme žáky orientovat se v základních materiálech a pomůckách pro různé ruční práce, správně je pojmenovat a popsat jejich používání
- učíme žáky vybírat vhodné materiály a pracovní pomůcky pro ruční práce
- učíme žáky samostatně pracovat podle návodů k použití (vyhledat v návodu základní informace a řídit se jimi)
- učíme žáky respektovat pokyny s využitím odborné terminologie
- učíme žáky plánovat, organizovat a hodnotit vlastní práci
- vedeme žáky k odpovědnosti za výsledky své práce
- vedeme žáky k poznání, že jejich možnosti uplatnění na pracovním trhu i výše mzdy za práci jsou přímo úměrné kvalitě a množství odvedené práce
- učíme žáky nést následky nekvalitního plnění pracovních povinností
- rozvíjíme pracovní výdrž a schopnost překonávat překážky

Odborné kompetence**• Dodržovat zásady bezpečnosti a ochrany zdraví při práci**

- vyžadujeme důsledné respektování zásad bezpečnosti a ochrany zdraví při různých druzích ručních prací (zaměřujeme se na bezpečnou obsluhu elektrospotřebičů, výběr vhodných pomůcek pro práci, prevenci úrazů...)
- důsledně vyžadujeme používání doporučených ochranných pracovních pomůcek (např. při práci se dřevem a kovem ve školní dílně, při práci s laky a ředidly apod.)

• Usilovat o kvalitu své práce, výrobků a služeb

- vedeme žáky k důslednému dodržování pracovních postupů s využitím vhodných pomůcek
- učíme žáky samostatně pracovat podle návodů k použití (vyhledat v návodu základní informace a řídit se jimi, rozumět odborným termínům, obecně používaným symbolům a znakům, orientovat se v jednoduché tabulce)
- učíme žáky účelně organizovat své pracoviště
- vedeme žáky k odpovědnosti za plnění svých pracovních povinností, vyžadujeme maximální výkon podle individuálních možností žáka daných charakterem a stupněm jeho postižení a aktuálním zdravotním stavem.

• Jednat ekonomicky a v souladu se strategií trvale udržitelného rozvoje

- učíme žáky hodnotit dopad používání různých materiálů pro ruční práce na kvalitu životního prostředí
- vedeme žáky k aktivní ochraně životního prostředí (třídíme odpad, při ručních pracích se snažíme využívat přírodní materiály a recyklovat odpady)

Odborné kompetence podle zaměření školy**• Provádět ruční a úklidové práce potřebné pro samostatné vedení domácnosti**

- učíme žáky pojmenovat pomůcky a materiály pro ruční práce s využitím odborné terminologie
- učíme žáky vybírat si vhodné materiály a pomůcky ke zhotovení konkrétního výrobku
- učíme žáky pracovat podle návodu (rozumět odborným termínům, symbolům, znakům, orientovat se v jednoduché tabulce, respektovat časovou posloupnost jednotlivých pracovních úkonů)
- vedeme žáky k osvojení základních postupů při zpracování papíru, textilu, přírodních materiálů, dřeva, keramické hlíny, plastu a kovu
- učíme žáky bezpečně obsluhovat elektrospotřebiče v šicí dílně a školní dílně podle ústních instrukcí vyučujících i podle technického návodu

▣ VÝSLEDKY VZDĚLÁVÁNÍ

Výsledky vzdělávání

žák by měl:

1. vyrábět oděvní doplňky a drobné dekorativní předměty zpracováním textilu a přízí
2. nakupovat oblečení a pečovat o něj
3. jednoduchými postupy zpracovat dřevo, kov, papír, keramickou hlínu, plast a přírodní materiály (poznávat jejich vlastnosti, pojmenovat a správně používat nástroje a pomůcky, dodržovat pracovní postupy)
4. provádět montážní, demontážní a kompletační práce
5. provádět jednoduché opravy zařízení domácnosti
6. dodržovat zásady bezpečnosti a ochrany zdraví při ručních pracích
7. ošetřit drobná poranění a přivolat pomoc v krizových situacích

Učivo:

- druhy přízí, jejich vlastnosti a využití (vyhledávání základních informací na adjustačních páskách přízí, symboly a znaky)
- zpracování přízí (pletení, háčkování, tkaní)
- pomůcky pro pletení, háčkování a tkaní
- základy pletení, háčkování a tkaní
- péče o pletené, háčkované a tkané výrobky
- základy šití a vyšívání (práce se stříhem, základní ruční stehy)
- druhy oděvů, oděvní doplňky a jejich využití
- nákup oblečení (nabídka oblečení na trhu, orientace v tabulce velikostí)
- výběr vhodného oblečení podle příležitosti, vkusné oblékání
- drobné opravy oblečení
- pracovní činnosti, nástroje a pomůcky ke zpracování dřeva, kovu, plastu, papíru, keramické hlíny a přírodních materiálů (pojmenování a popis s využitím odborné terminologie), využití nástrojů a pomůcek
- nácvik zpracování dřeva, kovu, plastu, papíru, keramické hlíny a přírodních materiálů, dodržování pracovních postupů
- výroba ručního papíru
- pletení z pedígu
- výběr vhodných nástrojů a pomůcek, jejich správné používání (orientace v návodech k použití)
- montážní, demontážní a kompletační práce s konstrukční stavebnicí
- kompletační práce v sociálně-terapeutické dílně
- opravy v domácnosti (výměna žárovky a baterie, lepení, natírání, lakování...)
- bezpečnost a ochrana zdraví při práci, prevence úrazů, bezpečná obsluha elektrospotřebičů
- ošetření drobných poranění s využitím příruční lékárničky, přivolání pomoci v krizových situacích, tísňová volání